

Már arra gondolt, hogy eltöri őket, ha nem lett volna Mózes, akit kiválasztott. Ő eléje lépett, hogy fékezze haragját, és ne hozzon pusztulást rájuk.

Ócsárolták az ígért földjét, nem bíztak meg ígéréseiben. Sátraikban pártütés támadt, és nem hallgattak az Úr szavára.

Erre fölemelt kézzel megesküdött nekik, hogy eltiporja őket a pusztában.

Szétszórja nemzetségüket a pogányok között, elszélesíti őket messze országokba.

Meghajoltak Baal-Peor előtt, és ettek a halotti áldozatból.

Gonosz tetteikkel haragra ingerelték, ezért súlyos csapás érte őket.

De fölkel Pinchász és ítélkezett, erre megszűnt a csapás. Ez érdemül számított neki, nemzedékeken át mindörökké.

Majd ismét megharagították Meriba vizénél, miattuk kellett Mózesnek is lakolnia.

Mert megkeserítették a lelkét, meggondolatlanul szólt az ajka.

Nem irtották ki a népeket, amelyeket az Úr megnevezett. Összeadták magukat a pogányokkal, és utánozták tetteiket.

Az ő isteneiknek szolgáltak, és ez lett a vesztük.

Saját fiaikat áldozatul adták, és leányaikat a démonoknak.

Ártatlan vért ontottak, fiaik és leányaik vérét Kánaán isteneinek vitték áldozatul. Így vérrel szennyezték be földjüket,

tetteikkel megfertőzték magukat, gonoszságuk miatt hűtlenné lettek.

Az Úr haragja újra fellángolt népe ellen, öröksége iszonyat tárgya lett számára.

A pogányok kezébe adta őket, s gyűlölőik uralkodtak rajtuk.

Ellenségeik elnyomták őket, öklük lesújtott rájuk.

Majd újra meg újra megmentette őket, de álnokságukkal ingerelték, és visszaestek vétkeikbe.

Ám ismét rátekintett nyomorúságukra, mihelyt meghalotta könyörgésüket.

Szövetségére gondolt és irgalmas lett, nagy irgalmában megváltoztatta szándékát.

Engedte, hogy részvétet találjanak azoknál, akik őket fogságba hurcolták.

Ments meg minket, Urunk, mi Istenünk, és vezess haza a pogány népek közül! Hogy magasztaljuk szent nevedet, és téged dicsérve dicsekedhessünk.

Áldott legyen az Úr, Izrael Istene mindörökké! Mondja az egész nép: Úgy legyen!

(Zsolt 106)

37. ISTEN SZOLGÁINAK DICSÉRETE

A hit erejéből omlottak le Jerikó falai, azután, hogy hét napon át körüljárták.

A bűnös életű Rácháb is a hite folytán nem veszett oda a hitetlenekkel együtt, mert jó szívvel befogadta a hírszerzőket.

Minek folytassam tovább? Kifogynék az időből, ha felsorolnám Gedeont, Barákot, Sámson, Jiftachot, Dávidot, Sámuel és a prófétákat, akik a hit erejével országokat győztek le, igazságot osztottak, ígéretek nyertek el, oroslánok torkát tömték be, lángoló tüzet oltottak el, megmenekültek a kard élétől, gyengeségükben erőre kaptak, hősök voltak a háborúban, és megfutamították az ellenség sorait.

Asszonyok feltámasztás útján visszakapták halottait. Némelyek kínpadra jutottak, de nem fogadták el a szabadságot, csak hogy dicsőségesebb feltámadásban részesüljenek.

Mások gúnyt és megostorozást, sőt bilincseket és börtönt tűrtek el, megkövezték, kettéfűrészelték, agyonkínozták, kardélre hányták őket, juhbőrbe és kecskebőrbe öltözve bujdosnak, nélkülözés, üldözés és zaklatás közepette.

A világ nem volt méltó rájuk. Ezért a pusztában, a hegyek közt, a föld barlangjaiban és szurdokaiban bolyongtak.

(Zsidóknak írt levél 11,30–38)

10D – ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Józsué könyve szerint hogyan történt Kánaán elfoglalása?

2. Mondja el, Józsué milyennek képzei el Isten eszményi népét?

3. Józsué könyve szerint a honfoglalás után hol újjították fel a Sínai szövetséget?

4. Izrael mely törzsei telepedtek le a nyugati hegyvidéken?

Melyek a középhegyvidéken?

És melyek délen?

5. Fejezze ki egy szóval, miben rejlett katonai erejük a

kánaánitáknak

madianitáknak

filiszteusoknak

6. Foglalja össze négy szóban Izrael történetének fázisait a bírák idejében:

6.1.

6.2.

6.3.

6.4.

Bibliai ismeretterjesztő füzetek

Megjelenik a Keresztény Értelmiségi Kör és az Agapé Kiadó gondozásában a Hitélet folyóirat mellékleteként

10A – AZ EGYSÉGET KERESŐ NÉP (JÓZSUE KÖNYVÉTŐL A BÍRÁK KÖNYVÉIG)

Józsué könyve és a Bírák könyve beszámol az ígért földjének elfoglalásáról, de eltérések mutatkoznak azzal kapcsolatban, hogy miként történt a föld birtokbavétele. Józsué könyve szerint Isten népe a Józsué vezette dicsőséges hadjárat keretében viszonylag rövid idő alatt teljes egészében elfoglalta az ígért földjét. Ehhez nagyban hozzájárult a tizenkét törzs összetartása is.

MEGSZÉPÍTETT TÖRTÉNELEM

Minden valószínűség szerint Józsué könyve a Kr. e. 620 előtt íródott, amikor Jozsijás király nagy vallási reformot indított be Jeruzsálemben. Józsué könyvének szerzői próféták voltak, akik a múltat vallatták, hogy tanulságokat vonjanak le a jelenre. Többé-kevésbé régi keletű beszámolóokra és más íratlan emlékekre (szájhagyomány) támaszkodva a honfoglalást egyszerűsített és eszményi formában tárják elénk.

EGYSZERŰSÍTÉS

A szerzők későbbi évekből vagy évszázadokból származó cselekedeteket tulajdonítanak Jozsuének. Más szóval Józsué idejébe helyeznek olyan tetteket és eseményeket, amelyek csak jóval később, például 200 esztendő múlva, Dávid király idejében valósulnak meg. Indítékuk abban le lehet fel, hogy számukra nem az volt a fontos, hogy Józsué, Dávid vagy más tetteiről van-e szó, hiszen mindent Jahvé győzelmeként könyvelték el (Józs 10,42). Ily módon kiemelték Isten hathatós védelmét és ígéreteinek beteljesülését: a népének ígért föld birtoklását (Józs 21,43 köv.).

IDEALIZÁLÁS

Izraelt eszményi népként mutatják be: komolyan felsorakozott vezetője mögött, elszántan megtartja Isten törvényeit, ezért isteni áldásban részesült, a szent háborúban pedig győzelmet aratott. A történelem effajta bemutatása felhívás az izraeliták számára, hogy életüket alakítsák a Sínai szövetség szellemében, amelyet Szichemben felújítottak (Józs 24).

AZ ESZMÉNYTŐL A VALÓSÁGIG

A Bírák könyvében ezzel ellentétben arról olvasunk, hogy a lassú és nehéz honfoglalás évszázadok folyamán valósult meg. Mindegyik törzs a saját szakállára dolgozott (Bír 1,1–2,5), és nem mindig tartotta szilárdan kezében a saját területét (Józs 15,63). Ez a leírás jobban megfelel a valóságnak. Jerikó elfoglalása után az izraeliták nem birtokolták az egész területet, hanem csak a hegyvidéket:

- északon: Dán, Áser, Naftali, Zabulon és Isszakár,
- középen: Manassze, Efraim, Benjamin,
- délen: Júda és Simeon (Gád és Rúben a Jordántól keletre telepedtek le – Szám 32,34 köv.).

KÜZDELEM A HŰSÉGÉRT

A Biblia különböző népeket sorol fel, amelyek azokban a nehéz időkben nyugtalanították Izraelt. Különösen kiemeli a kánaánitákat, a madianitákat és a filiszteusokat.

A KÁNAÁNITÁK

Első honfoglalói voltak annak a földnek, amelyet Jahvé Ábrahám leszármazottainak ígért. Noha várral megerősített városokat emeltek, általában földműveléssel foglalkoztak. A síkságokon éltek, elsősorban Jizreel síkságán, amely határovezetet képezett az északi és a központi törzsek között (I. térkép). Hadászati erejüket a harci szekerek képezték.

A MADIÁNITÁK

A Sínai-félsziget arab pásztorai voltak, akik délről érkeztek Kánaánba. Hadi erejüket a tevék képezték, rajtaütésszerűen támadtak az ellenségre.

A FILISZTEUSOK

Európából érkeztek tengeri úton a Kr.e. 12. században. A tengerpart sík részén, délkeleten telepedtek le, de fokozatosan behatoltak egészen a hegyvidékig. Erejüket a fémből készült harci szekerek képezték.

Isten megengedte a különböző pogány népek fennmaradását Izrael közepette, hogy ezzel is próbára tegye népének hűségét (Bír 2,22). „Nem békét hoztam, hanem kardot” – mondja később Jézus, imájában pedig így fogalmaz: „Nem ezt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem, hogy óvd meg őket a Gonosztól”. Az evangéliumhoz és Krisztushoz való hűségünkért meg kell küzdeni (vö. 1Kor 9,25), mert a búza konkoly között növekedik, olvassuk Máté evangéliumában.

A Bírak könyve arról tanúskodik, hogy az izraeliták nagyon rosszul viselkedtek a pogányok között.

□ Eltávolodtak Teremtőjüktől: bálványimádással, a természettel kapcsolatos istenségeknek való hódolással (pl. a termékenység istennőjének) megszensteleníték Istent.

□ Amikor megfedkeztek Istenről, védtelenné váltak, vereséget szenvedtek: (Bír 3,8,12; 6,1)

A csapásban gyorsan eszükbe jutott Isten, és hozzá fordultak: Bír 3,9,15: stb.

□ Ilyenkor Isten bírát, megszabadítót rendelt élükre. Azután minden kezdődött előlről: bűn, csapás, megterés, megszabadulás. Az emberi gyengeség – a mi gyengeségünk! – misztériuma. És Isten türelmének – a mi Istenünk türelmének – a misztériuma!

A BÍRÁK

A bírák olyan népi vezetők voltak, akik Jahvé Lelkének köszönhetően adottságaikat felülmúló módon beszéltek és cselekedtek. Küldetések csak annyi ideig tart-

tott, amennyire szükség volt ahhoz, hogy megszabadítsák a népet vagy valamelyik törzset. Lássunk négy példát.

DEBORA ÉS BARAK

A kánaánitáktól szabadították meg Izraelt. Tízezer emberrel mentek ki az ellenség ellen, amely 900 harci szekérral vonul fel. Egy zápor azonban megmentette a helyzetet: megáradt a Kishon patak, és a harci szekerek megfeneklettek az iszapban. Sisera főparancsnok gyalog igyekezett megmenekülni, de egy nő – Jáhel – meggyilkolta. Isten Izrael oldalán küzdött: Bír 4,14.

GEDEON

A madiánitákkal gyűlt meg a baja. Isten azt követelte tőle, hogy harcosainak számát 22 ezerről 10 ezerre, majd pedig mindössze 300-ra csökkentse. A győzelem nem a harcosok számától függ, hanem a hittől és az Istennel való egységtől. Jézus majd így vigasztal bennünket: „Ne félj, kis nyáj” (Lk 12,32), „én legyőztem a világot” (Jn 16,33).

SÁMSON

Egyéni elszigetelt cselekményekkel szeretett volna felülkerekedni a filiszteusokon, de nem aratott győzelmet. Egy fogadalom következménye volt rendkívüli ereje. A filiszteus nők iránt érzett vonzalma miatt megszegte fogadalmát. Ez volt a veszte. Jézus kijelentette: „Nélkülem semmit sem tehettek” (Jn 15,5). Örök igazság ez, amit a Bírak könyve a maga módján igazol.

10B – KIEGÉSZÍTŐ OLVASMÁNYOK

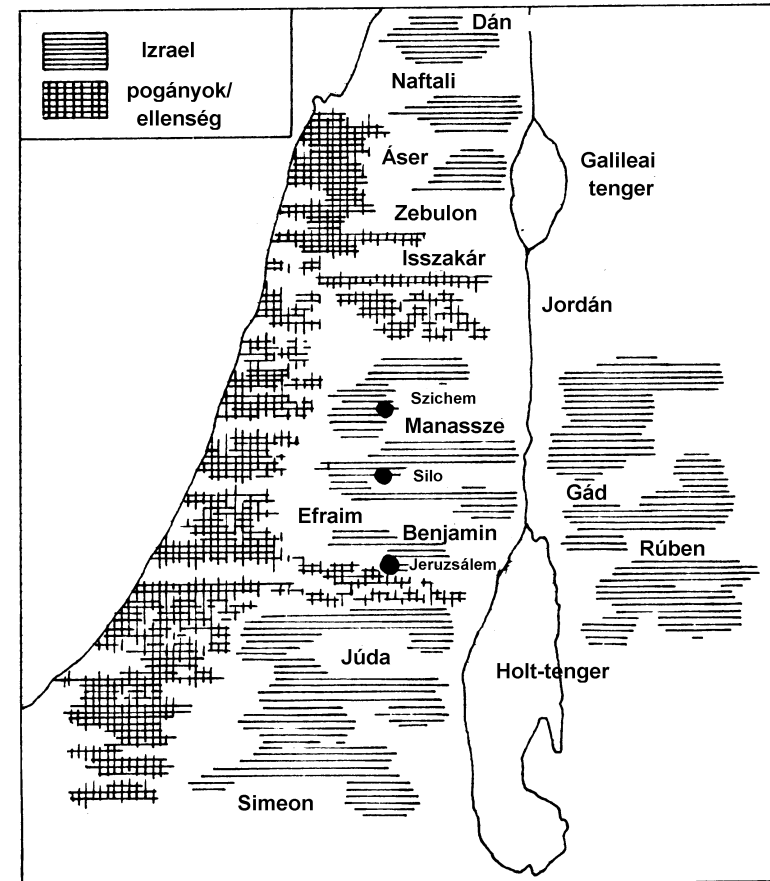
Az izraeliták a letelepedés folyamatában voltak, és új életstílusra álltak át, főleg gazdálkodásra. Elkezdődött a kánaáni kultúra asszimilálása, amely később kiterjedt Baál és Asztarte kultusz tiszteletére, akiket több megmaradt kánaáni „magaslati” helyen imádtak. Baál a termékenység istene volt az ország birtokosa, akit ki kellett engesztelni. Jahve volt a történelem Istene, aki megmentette Izraelt; de most a termékenység és a termés bőségének biztosítása volt a mindennapi probléma. Jahve magára vette Baál vonásait, és az eredmény szinkretizmus lett. A kánaáni magaslatok közelebb voltak, és rítusaik érdekesebbek, ellentétben a sílói szentéllyel, ahová időnként elzarándokoltak.

(Jeromos Bibliakommentár III., 326. o.)

Kánaán elfoglalása után hamarosan Siló vette át Gilgal szerepét, és vált az Izrael központi istentiszteleti helyévé. Nem tudjuk biztonsággal állítani, hogy pontosan mikor vagy hogyan történt ez a váltás, de valamikor a bírak korában valósult meg. Siló nem csupán vallási, hanem politikai központ is volt, a törzsek találkozóhelyül szolgált, és hét törzsnek itt osztották ki a területét. Egy későbbi, megkérdőjelezhető hagyomány ide helyezi a sátrat is. Elég bizonyosnak tűnik, hogy a ládát itt őrizték, és Elkéna, Sámuel apja minden évben Silóba

ment, hogy áldozatot mutasson be. Évről évre volt egy ag elnevezésű zarándoklat is. A szövetségládát egy épületben tartották, melyre felváltva utal a „Jahve háza”, Jahve „palotája”, és „Isten háza” elnevezés. Szintén itt alkalmazták először Jahvéra a „Seregek Ura, aki a kerubok fölött trónol” kifejezést. Nem sokkal azután, hogy a sílói szentély kiemelt szerepet kapott a bibliai történetben, rendkívül drámai módon távozott is onnan. Röviddel Kr. e. 1050 után a szövetségládát elvitték a szentélyből, hogy biztosítsák Jahve katonai jelenlétét az áfeki csatában, ahol a filiszteusok fogságába került. Miután a láda visszakerült, már nem vitték vissza Silóba. A Jer 7,12-14-ben és 26,6-ban annak bizonyítékát látták, hogy magát Silót elpusztították a filiszteusok, és a következő századok során romokban hevert, de 1963-ban további ásatások azt igazolták, hogy az izraeli monarchia idején lakott település volt. Bár nem találtak olyan leleteket, amelyeket templomként lehetett volna azonosítani, bizonyosnak tekinthetjük, hogy amint nem itt őrizték a szövetségládát, Siló megszűnt izraeli zarándokhely lenni. Közvetlenül a monarchia bukása után a Jeruzsálemben tartó zarándokok között sílói zarándokok is voltak.

(Jeromos Bibliakommentár III., 375. o.)

Az izraeliták a pogányok között

Jerikó elfoglalása – Jerikót az ostrom első szakaszában bekerítve elzárták a külvilágtól. A továbbiakban azonban Józue nem állíttatott fel ostromgépeket, se létrákat a falak mellé. Tüzes nyílzáport sem zúdítottak a városra. Ezek helyett hat napig napjában egyszer, a hetedik nap pedig kétszer kellett egyre fokozódó lármával és

trombitaszóval megkerülniük a várfalakat. A furcsa ostrom rendkívüli eredménnyel járt. Az utolsó napon leomlottak a falak, megnyílt az út a város birtokbavételéhez. – Nehéz lenne megállapítanunk, hogy mi történt pontosan. Tudjuk, a Szentírás nem helyszíni közvetítés a régmúlt eseményeiről, hanem hittankönyv. Az ilyenben inkább az író célját kell keresnünk, és az Isten üzenetét: jegyezzék meg az utódok, hogy nem a maroknyi sereg, sem vezérei különleges tehetsége, hanem az Isten adta kezükbe az országot. Ez a tanítás fontos, míg az eseményeknek – ez esetben a falak leomlásának – csak másodrendű jelentőségük van. Ledönthette azokat földrengés is. Talán a halálra rémült lakosság önként megadva magát, kinyitotta a kapukat, ezzel olyan lett a város, mintha falak omlottak volna össze.

Megdöböntő Jerikó további sorsa. Ráháb és vagyona kivételével a győzők mindent elpusztítottak. Sem gyereknek, sem állatnak, de még az ékszernek sem kegyelmeztek. Ilyen totális pusztításról máskor is hallunk a Bibliában. Szabad lett volna megölni az ártatlanokat, vagy érdemes elégetni a zsákmányt? – Akkoriban nem volt Vöröskereszt. (...) A Szentírás mindig Isten szava volt, miért nem tiltotta a kegyetlenkedéseket? Biztosan azért, mert emberi íróit a nagy cél vezette: mindenáron visszatartani a

népet a pogány bálványimádástól. Ez ugyanis nagyon ragályos volt. Nemcsak az emberek, hanem életkörülményeik, sőt használati tárgyaik is terjesztették. Az Isten emberei azért azt vallották, hogy ami pogány elpusztul, az már nem fertőz.

(Solt J., Így értsd az Ószövetséget!, 59–60. o.)

10C – ELMÉLKEDÉSRE ÉS MEGBESZÉLÉSRE AJÁNLT SZÖVEGEK

36. EGY NÉP HITVALLÁSA

Vétkezünk, ahogy atyáink is, szembeszegültünk és gonoszat műveltünk.

Egyiptom földjén atyáink nem becsülték meg csodáidat, nem gondoltak mérhetetlen irgalmadra; a Vörös-tenger-nél a Fölséges ellen lázadtak, mégis megmentette őket neve miatt, hogy kinyilvánítsa hatalmát.

Parancsot adott a Vörös-tengernek, s az szárazzá vált; úgy vezette át őket az áron, mint a pusztán.

Gyűlölőik hatalmából kimentette őket, s kiszabadította az ellenség kezéből.

Ellenségüket elborította a víz, egy sem maradt életben közülük.

Erre hittek szavának és zengték dicséretét.

Ám hamar elfeledték, amit tett, és nem akartak bízni a szavában.

A pusztában saját vágyukat követték, a kietlen földön kísértették az Istent.

Megadta nekik, amit követeltek, de hagyta, hogy a betegség kikezdje őket.

A táborban irigykedtek Mózesre, s féltékenyek lettek Áronra, az Úr szentjére.

Erre megnyílt a föld és elnyelte Dátánt, eltemette Abiron hadát.

Lobogó láng csapott fel seregeik ellen, és megemésztette a vétkeseket.

A Hórebnél borjút formáltak maguknak, leborultak az arany képmás előtt.

Dicsőségét fölcserélték a bika képével, amely szénával táplálkozik.

Elfeledték Istent, aki megmentette őket, s aki nagy dolgot művelt Egyiptomban.

Csodadolgokat Kám földjén, félelmetes tetteket a Vörös-tenger-nél.